

SUOMEN APTEEKKARILIITTO
FINLANDS APOTEKAREFÖRBUND

PTY:n kuulemistilaisuus itsehoitolääkkeistä 16.2.2010

Itsehoitolääkkeiden apteekkimyynnille on vahvat perusteet

Lääkkeiden saatavuus on Suomessa hyvä

Apteekkeja on Suomessa yhteensä 807 (613 pääapteekkiä ja 194 sivuapteekkiä). Lisäksi Suomessa on 120 apteekkien ylläpitämää lääkekaappia, joissa myydään rajoitettua valikoimaa itsehoitolääkkeistä. Suomessa on apteekkitoimipiste noin 6 600 asukasta kohti. Apteekkiverkosto on Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa tiheämpi.

Suomalaiset ovat erittäin tyytyväisiä lääkkeiden saatavuuteen. Kansalaista 88 % pitää apteekkien määrää ja 82 % aukioloaikoja riittävinä (1).

Lääkkeiden saatavuutta apteekkien kautta edelleen parannetaan

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan lääkelakiin muutoksia, jotka parantavat edelleen itsehoitolääkkeiden saatavuutta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2010.

Esitykseen sisältyy apteekkimaksun muuttaminen siten, että sivuapteekkien perustamisen edellytykset parantuvat. Tämän lisäksi esityksessä lääkekaapit aiotaan korvata apteekkien palvelupisteillä, joiden perustaminen tulee olemaan apteekkarille nykyistä vapaampaa. Niissä voidaan itsehoitolääkkeiden lisäksi tarjota myös muita apteekkipalveluita.

Itsehoitolääkkeiden myynti apteekkien kautta takaa potilasturvallisuuden sekä riittävän laajan apteekkiverkon

Suomessa itsehoitolääkkeiden myynti on nikotiinikorvaustuotteita lukuun ottamatta rajattu vain apteekeille. Jos itsehoitolääkkeiden myyntiä laajennetaan apteekkien ulkopuolelle, seurauksia on arvioitava sekä potilasturvallisuuden että lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuuden kannalta.

Potilasturvallisuus vaarantuisi

Apteekeissa koulutetun henkilökunnan antama neuvonta ja opastus ovat asiakkaille tärkeitä sopivimman itsehoitolääkkeen valitsemiseksi ja oikean ja turvallisen käytön varmistamiseksi.

Tuoreiden tutkimusten (2, 3) mukaan itsehoitolääkkeiden valinta ja käyttö eivät suju niin ongelmitta kuin myynnin vapauttamista kannattavat antavat usein ymmärtää. Moni asiakas tarvitsee itsehoitolääkkeiden valinnassa ja käytössä apteekin farmaseutin tai proviisorin apua.

Apteekeissa oikaistaan myös asiakkaiden virheellisiä lääkevalintoja ja käsityksiä lääkkeistä. Apteekkihenkilökunta ohjaa säännöllisesti asiakkaita lääkäriin, koska heidän oireensa eivät sovellu itsehoitoon (3). Apteekin antaman neuvonnan avulla vältetään toisaalta tarpeettomia lääkarissäkäyntejä (4). Itsehoitolääkkeiden virheellinen käyttö lisää lääkehaittoja (5 -18).

Pieni Roobertinkatu 14 C 00120 HELSINKI
Puhelin (09) 228 711/vaihe Faksi (09) 647 167
S-posti: etunimi.sukunimi@apteekkariliitto.fi
info@apteekkariliitto.fi

Lilla Robertsgatan 14 C 00120 HELSINGFORS
Telefon (09) 228 711/växel Telefax (09) 647 167
E-post: förnamn.efternamn@apteekkariliitto.fi
www.apteekkariliitto.fi

SUOMEN APTEEKKARILIITTO
FINLANDS APOTEKAREFÖRBUND

Myynnin vapauttaminen lisäisi epätarkoituksenmukaista käyttöä ja siten myös terveydenhuollon kustannuksia.

Lääkkeiden saatavuus heikentyisi

Apteekkien euromääräisestä lääkemyynnistä noin 15 %, mutta toimitetuista pakkauksista yli 50 % on itsehoitolääkkeitä. Ne muodostavat siten merkittävän osan apteekkien toiminnasta ja niitä hankkivat asiakkaat ovat apteekkien toiminnalle tärkeitä sekä ammatillisesti että taloudellisesti.

Jos lainsäädäntöä itsehoitolääkkeiden osalta vapautettaisiin, siirtyisi suuri osa itsehoitolääkkeiden mynnistä apteekkien ulkopuolelle. Näin on käynyt nikotiinikorvaushoitovalmisteissa, joista apteekkimyynnin osuus on enää vain noin 25 %.

Lääkkeiden saatavuus kuitenkin heikkenisi, sillä vähittäiskauppa on kiinnostunut menekkituotteista. Apteekeilla sitä vastoin on lainsäädännössä velvoite täyden palvelun valikoimaan myös itsehoitolääkkeissä.

Itsehoitolääkkeiden myynnin menetys harventaisi apteekkiverkostoa, jolloin kansalaisten valinnanvapaus ja mahdollisuus asiantuntijan opastuksella tapahtuvaan itsehoitoon heikkenisivät. Myös reseptilääkkeiden saatavuus ja muut apteekkipalvelut etenkin harvaan asutuilla seuduilla supistuisivat tuntuvasti.

Viitehintajärjestelmä tuli voimaan 1.4.2009 ja tuotti vuoden loppuun mennessä jo yli 100 miljoonan euron säästöt yhteiskunnalle. Apteekkariliitto piti viitehintajärjestelmään siirtymistä perusteltuna keinona alentaa lääkekustannuksia.

Käytännössä viitehintajärjestelmään siirtyminen myös tarkoitti viime vuonna vastaavaa leikkausta apteekkien lääkemyyntiin. Reseptilääkkeiden myynnin kannattavuus on heikentynyt rajusti edelleen laajenevan lääkevaihdon ja em. lääkkeiden viitehintajärjestelmän seurauksena.

Itsehoitolääkkeillä on tässä tilanteessa oleellinen ja selvästi niiden myyntiosuutta suurempi merkitys apteekin taloudelle. Itsehoitolääkkeiden kauppamyynti ei pelastaisi yhtään kyläkauppaa, mutta se tappaisi monta kyläapteekkia ja heikentäisi myös muiden apteekkien taloutta.

Jos itsehoitolääkkeet siirtyvät pois apteekeista, apteekit ovat pakotettuja laajentamaan myyntiä muihin tuotteisiin. Tämän seurauksena apteekeista muodostuu sekatarvakauppoja, ja niiden toiminta terveydenhuollon palveluntuottajana hämärtyy. Tämä ei ole viisasta terveyspolitiikkaa. Ennemmin tulisi tukea apteekkien roolia terveydenhuollossa, sillä apteekit ja niiden korkeasti koulutettu henkilökunta muodostavat suuren ja veronmaksajan kannalta edullisen lisäresurssin terveyspalvelujärjestelmälle.

Itsehoitolääkkeet pieni kustannus kuluttajalle

Valtaosa itsehoitolääkkeistä on hinnaltaan huokeita, muutaman euron hintaisia. Asiakkaat voivat myös itse vaikuttaa lääkkeen hintaan valitsemalla edullisempia vaihtoehtoja, joita apteekeissa on aina tarjolla. Suomalainen käyttää itsehoitolääkkeisiin keskimäärin vain 55 euroa vuodessa (19). Itsehoitolääkkeitä ei koskaan ole tarkoitettu pitkäaikaiseen käyttöön, joten niiden vaikutus asiakkaan kokonaislääkekustannuksiin on pieni.

Muista maista saatujen kokemusten mukaan itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttaminen pikemminkin nostaa kuin laskee niiden hintoja. Esimerkiksi Portugalissa (20) ja Tanskassa, jossa itsehoitolääkkeiden myyntiä vapautettiin vuonna 2001, kauppayntiin vapautetut itsehoitolääkkeet ovat kallistuneet enemmän kuin muut itsehoitolääkkeet (21).

Apteekkariliitto: Tarpeeton ja vahingollinen muutos

Edellä todetuista syistä johtuen Suomen Apteekkariliitto ei pidä tarpeellisena eikä tarkoituksenmukaisena itsehoitolääkkeiden myynnin laajentamista muihin jakelukanaviin. Muutos heikentäisi apteekkipalvelujen saatavuutta, vaarantaisi potilasturvallisuutta ja asettaisi apteekit myös kilpailullisesti eriarvoiseen asemaan, sillä muilta myyntipisteiltä ei voitaisi edellyttää lääkeneuvontaa apteekkien tapaan.

Oheisessa esitteessä (22) vastataan usein esitettyihin kysymyksiin itsehoitolääkkeistä.

Viitteet

- (1) Ihmisten kokemukset ja odotukset apteekkipalveluista, Taloustutkimus 2009
- (2) Lääketietous itsehoitolääkkeissä, Taloustutkimus 2005
- (3) Apteekin farmaseuttisen henkilöstön rooli itsehoidossa, Farmasian oppimiskeskus 2009
- (4) Apteekin tarjoamat lisäarvoa tuottavat, ei-veloitettavat palvelut, PricewaterhouseCoopers ja Apteekkariliitto 2010
- (5) Apteekkien ammattieettinen neuvottelukunta. Eettinen päähkinä – mitä tehdä, kun asiakas on riippuvainen nenän tukkoisuutta lievittävästä lääkkeestä? Apteekkari 2009; 6: 24.
- (6) Barnett N, Denham M, Francis S-A. Over-the-counter medicines and the elderly. J R Coll Physicians Lond 2000; 35 (5): 445-446
- (7) Bhalla N, Duggan C, Dhillon S. The incidence and nature of drug-related admissions to hospital. Pharm J 2003; 270: 583-586
- (8) Graf P. Rhinitis medicamentosa: aspects of pathophysiology and treatment. Allergy 1997; 52: 28-34.
- (9) Hopf Y, Watson M, Williams D. Adverse-drug-reaction related admissions to a hospital in Scotland. Pharm World Sci. 2008;30:854-62
- (10) Kovacs D, Palmer RL. The association between laxative abuse and other symptoms among adults with anorexia nervosa. Int J Eat Dis 2004; 36: 224-228
- (11) Närhi U. Lääketurvallisuus vaakalaudalla? Tabu 2003; 5:18
- (12) Paakkari I. Miten vältän kipulääkityksen haittoja? Tabu 2005 (a); 1: 7-10
- (13) Paakkari P. Pystymmekö vähentämään itsehoidon kipulääkkeiden haittoja? Tabu 2005; 5: 8-10
- (14) Pirmohamed M ym. Adverse drug reactions as cause of admission to hospital: prospective analysis of 18 820 patients. BMJ 329: 15-19, 2004
- (15) Sihvo S, Klaukka T, Martikainen J. Frequency of daily over-the-counter drug use and potential clinically significant over-the-counter prescription interactions in the Finnish adult population. Eur J Clin Pharmacol 2000; 56: 495-499
- (16) Sihvo S, Hemminki E. Self-medication of dyspepsia: how appropriate is it? Scand J Gastroenterol 32: 855-861, 1997.
- (17) Hughes GF, McElnay JC, Hughes CM. Abuse/misuse of non-prescription drugs. Pharm World Sci 21: 251-255, 1999
- (18) Graf P, Hallén H. Effect on the nasal mucosa of long-term treatment with oxymetazoline, benzalkonium chloride and placebo nasal sprays. Laryngoscope 106: 605-609, 1996 ja Graf P. Rhinitis medicamentosa: aspects of pathophysiology and treatment. Allergy 52 (suppl 40): 28-34, 1997
- (19) Suomen Lääketilasto 2008, Lääkelaitos ja Kela
- (20) Paulino E. Non-Prescription medicines in Portugal -esitelmä, PGEU General Assembly 2008
- (21) The Danish Medicines Agency, Price index 2001-2008
- (22) 10 kysymystä itsehoitolääkkeistä, Apteekkariliitto 2009